І чужому научайтесь,
Свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація:
"Svoboda", 81-83 Grand St.
Jersey City, N.J. 07303
434-0237
434-0807
УНСоюз: 435-8740
— Тел. в Ню Йорку: —
BArcly 7-4125
УНСоюзу: BArcly 7-5337

РІК LXXIV. Ч. 153. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ЧЕТВЕР, 24-го ЧЕРВНЯ 1967 ЦЕНТІВ 10 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, AUGUST 24, 1967 No. 153. VOL. LXXIV.

ОСТАННІ ВІСТІ

Середа, 23 серпня 1967 року

В АМЕРИЦІ

НЕ ЛЕГКО ЗНАЙТИ ДЕШЕВИЙ ЛІК на те, щоб припинити расові й громадянські заворушення, — так сказав професор соціології в Каліфорнійському університеті д-р Натан Коген, який зокрема вивчав расові заворушення в дільниці Воттс в Лос Анджелесі, які відбувалися минулого року. На думку професора Когена схвалений Палатою Репрезентантів законопроєкт про кари для тих, що викликають заворушення в інших стейтах не багато поможе. Конґрес повинен найперше пізнати соціяльні причини расових заворушень. Біла частина суспільности й Уряд не є послідовні і не завжди діють чесно, коли стараються допомогти неграм, — твердив проф. Коген. Сенатор Едвард М. Кеннеді закликав пізнати життя в муринських ґетто.

ЗБІЛЬШУЮТЬСЯ ЦІНИ НА ПРОМИСЛОВІ товари. Про інфляційний тиск на економіку свідчить той факт, що преса майже одночасно принесла вістки про подорожчання сталі, фотографічних фільмів та кахель на підлоги. Бетлегемська Сталева Корпорація повідомила про збільшення ціни на 4 дол. за тонну сталевих продуктів. Сталева Корпорація ЗДА і Сталева Компанія Ален Вуда повідомили про збільшення цін на сталь. Інкорпорація Дю Понт де Немурс повідомила про подорожчання на 6 до 7 відсотків ціни за працю викликання фільмів. Три продуценти асфальтових і асбестових кахель збільшили ціну на три відсотки.

НІКСОН ДОМАГАЄТЬСЯ ЗБІЛЬШИТИ воєнні зусилля у В'єтнамі так, щоб можна було в короткому часі закінчити цю війну. Колишній віце-президент в інтерв'ю в журналі „Ди Крішієн Саєнс Монітор" заявив, що ступневе збільшування військових засобів не може закінчити війни і зможе довести до третьої світової війни, бо комуністичний Китай в 1970-му році може мати таке саме число атомових бомб, що ЗДА, і зможе мати засоби ці бомби перевезти на потрібне місце. Ніксон не радить вживати тепер атомової зброї, тільки домагається, щоб Уряд так збільшив воєнні засоби, що можна б було швидко закінчити війну.

СОТКИ ПОЖЕЖ ЛІСІВ В ЗАХІДНИХ стейтах і в Канаді. В західніх стейтах: Каліфорнії, Вашинґтоні, Ореґоні, Айдаго і Монтані вже від кількох днів горять ліси, які охопили 51,000 акрів і перекинулися до канадійської провінції Британська Колюмбія. Бюро погоди передбачає громовиці, які можуть спричинити нові пожежі в лісах. З Каліфорнії вислали 350 фахівців від гашення пожежі лісів до Айдаго й Монтани. При цій праці помагають тисяча індіян, яких привезли з Ню Мексіко. Однієї ночі суха громовиця спричинила 250 нових пожеж. В Монтані був легкий дощ, але він не погасив пожеж, тільки їх ще більше вітер роздмухав.

У СВІТІ

БРИТІЙСЬКИЙ МІНІСТЕР ПРАЦІ РЕЙ ҐУНТЕР ЗАЯВИВ, що провід Партії Праці, яка тепер у Британії при владі, буде нараджуватись над устійненням принципу, хто властиво за своїми прибутками та приватним станом посідання управнений користати з державної суспільної забезпеки. Таким чином — у Британії назріває реформа суспільної забезпеки, щоб скасувати чи обмежити принцип — автоматичного права всіх працюючих користати з головних користей, що дає система державної забезпеки.

У ПІВДЕННОМУ В'ЄТНАМІ ВІДБУДУТЬСЯ 22-го жовтня ц.р. вибори до нижчої палати парляменту. Виберуть 137 послів. Вибори сенаторів відбудуться 3 вересня, разом із президентськими виборами. Голова держави ген. Нґуєн Вант Тіє заперечив недавню заяву прем'єра генерала Нґуєна Као Кі, що коли на президента виберуть цивільну особу, то військовики все одно збережуть владу, бо вони найбільше відповідальні за долю країни. Нґуєн Ван Тіє заявив, що він готов служити цивільному президентові. Так само названий вище прем'єр з'ясував, що він не думав про будь-який переворот у випадку вибору цивільного президента та що він ґарантує „чисті" вибори.

ІНДІЙСЬКИЙ МІНІСТЕР ФІНАНСІВ МОРАЙ ДЕСАЙ ПРИБУВ до Токіо старатися за нові кредити в Японії. Японія належить до 10-ох високорозвинених країн, які разом зобов'язались дати Індії в цьому році 900 мільйонів долярів. Десай, який є також індійським віце-прем'єром, заявив, що Індія потребує все ще по одному більйонові долярів „іньєкції" з-закордону, щоб індійське народне господарство могло зростати на 5% річно. Найбільшою болячкою Індії є все ще такий раптовий і масовий ріст населення, що він захитує всі пляни та спричиняє хронічну загрозу голоду.

НІҐЕРІЯ ОТРИМАЛА НЕДАВНО 15 совєтських бомбовиків типу МІҐ-17. Речник американського Державного Департаменту натаврував постачання зброї центральному урядові Ніґерії під час тамошньої громадянської війни, бо така політика Совєтів — заявив він — погрожує, що Ніґерія стане тереном суперництва великих держав. Совєти і за вказівкою з Москви сателітські европейські країни прислали до 157 пільотів - інструкторів та військових техніків для вишколювання ніґерців.

КАНЦЛЕР ЗАХІДНЬОЇ НІМЕЧЧИНИ КУРТ ГЕОРҐ КІЗІНҐЕР ВІДБУВ у минулий понеділок свою першу після повороту з Америки пресову конференцію і заявив своє велике вдоволення ходом і вислідом свого перебуванням у Вашинґтоні. Він ствердив, що німецька політика не визнає альтернативи „Франція або Америка" та що тісна співпраця Німеччини і Франції мусить спіратися на такій спільно устійненій політиці, яка не буде звернена проти Америки. В'єтнамська війна, заявив Кізінґер, не впливає на політику Німеччини ані супроти Франції ані Америки.

ОБ'ЄДНАНІ НАЦІЇ МАЮТЬ НАД СУЕЗЬКИМ КАНАЛОМ 15 обсерваторів, які стежать за збіріганням військового перемир'я. Вони мають 4 обсерваційні пункти вздовж 96-ох миль над Суезом; увесь Суезький канал має 104 милі довжини. Центральним осідком тієї місії по ізраїльському боці є вимерле тепер містечко Ель Квантара на Синайському півострові, яке нараховувало 15.000 мешканців: всі вони втекли при наближуванні ізраїльського війська і залишилось тільки 200 єгипетських арабів. В найближчих днях мають прибути ще 12 різнонаціональних обсерваторів ОН. Від 15-го липня не було між ізраїльцями та єгипетськими арабами ніякого „інциденту". Рух по Суезькому каналі цілком припинений.

6 бомбовиків втратили ЗДА у В'єтнамі в одному дні

Сайгон. — У вівторок 22 серпня ц. р. 6 американських бомбовиків були збиті ворожими літаками або протилетунським вогнем з землі під час налетів проти військових і промислових об'єктів у Північному В'єтнамі, здебільша в найближчій околиці Ганою і порту Гайфонґу. З отих 6-ох втрачених літаків — два пропали, залетівши випадково над територією Комуністичного Китаю. З-посеред 4-ох летунів в отих двох бомбовиках — три згинули, а один дістався в китайський полон — так бодай повідомили офіційно китайські комуністи. Французька пресова аґенція твердить, що американські літаки бомбардували навіть „центр Ганою" та що згинуло „багато осіб". Північно-в'єтнамські комуністи проголосили, що в одному шпиталі згинули лікар, медсестра і санітар, а кілька інших осіб були ранені. Головним предметом налетів у тому дні були мости, залізничні шляхи й летовища. Високе число летунських втрат фахівці пояснюють тим, що в отих налетах брали участь також літаки типу „Інтрудер", швидкість яких не перевищує 650 миль на годину та які не є вивіновані ніякою оборонною зброєю, себто ракетами, гарматками чи скорострілами. З утратою тих 6-ох машин загальні втрати американського летунства в його налетах проти Північного В'єтнаму дійшли до 653-ох літаків, від лютого 1965 року, коли-то американці розпочали бомбардування Північного В'єтнаму.

Китайські комуністи побили найвищого в Пейпінґу британського дипломата

Пейпінґ. — За повідомленням представника французької пресової аґенції — комуністичні китайські демонстранти вдерлись у вівторок 22-го серпня — на Далекому Сході була це вже середа — до будинку британської амбасади, запалили його і дім британського шарже д'аффер горіючими газоліновими банками та побили фізично самого шарже д'аффер Доналда Ц. Гопсона і дві секретарки амбасади. Юрба демонстрантів нараховувала до 10.000 осіб. Безпосередньою причиною тієї демонстрації було буцім-то те, що Гопсон відмовився прийняти ультиматум комуно - китайського уряду, в якому вимагалось, щоб британські власті в Гонґ Конґу звільнили арештованих і засуджених китайських комуністичних журналістів, які брали активну участь у вуличних заворушеннях, та відкликали заборону трьох китайських комуністичних щоденників у Гонґ Конґу. Доналд Гопсон відмовився прийняти ту ноту з уваги на їх недипломатичний образливо - лайливий тон. Демонстранти вимагали, щоб Гопсон схилив низько свою голову на знак визнання своєї вини, а коли він відмовився зробити це — вони побили його. Гопсон вийшов з амбасади з перев'язаною головою — всі інші службовики амбасади та взагалі всі британці у Пейпінґу перенеслись до інших амбасад. Поліція і військо, які спершу не допускали демонстрантів до будинку амбасади, згодом, коли число демонстрантів дійшло до кількох тисяч, поводилися цілком пасивно. Демонстранти викидали крізь вікна уладження амбасади, підпалили його і танцювали довкола вогню. Доналд Гопсон заступав амбасадора, що його давно вже відкликано до Лондону.

Президент нараджується з шахом Ірану — прославляє його реформи

Вашинґтон. — У вівторок 22 серпня ц. р. прибув до Білого Дому шах (король) Ірану Різа Палеві, що його Президент привітав, як успішного реформатора та промотора поступу. „Ви осягаєте у своїй країні поступ без насильства і кровопролиття — це лекція, що її повинні вивчати багато інших" — казав президент Джансон у своїй привітальній промові. Водночас, з прозорою алюзією до єгипетського президента Нассера й інших йому подібних африканських та азійських володарів, Президент таврував „пропаґандистів і демагогів", які кричать через радіо і в промовах на вулицях міст про свою відданість поступові, замість той поступ виявляти фактами й числами. „Люди у світі хочуть поступу, а не пропаґанди, — вони прагнуть вислідів, а не реторики". Президент признав, що одною з головних тем його наради з іранським володарем буде ситуація на Середньому Сході. Різа Палеві прославляв президента Л. Б. Джансона і Америку за їх відданість тим самим принципам, що їм вірний також він, Різа Палеві. — Іран дістав від Америки від 1954 року дотепер коло 1,300.000.000 допомоги на військові цілі і 907,000,000 на цілі економічні. В січні ц. р. він закупив на 110,000.-000 дол зброї в СССР, за яку платить природним газом.

ФРАНЦУЗЬКИЙ ЖУРНАЛ У МОНТРЕАЛІ — ПРО УКРАЇНСЬКОГО КОМПОЗИТОРА

Монтреаль. — Французькомовний журнал „Лє Пті Журналь', що виходить у Монтреалі, приніс у числі з 14 серпня текст довгої розмови свого музичного критика И. Рівара з українським композитором Юрієм Фіялою, автором видатного твору „Канадійське Вірую". Юрій Фіяла, який прибув до Канади із Зах. Европи після другої світової війни, один час жив у Австралії, а потім знову повернувся до першої країни свого закордонного поселення. Стаття - інтерв'ю надрукована під заголовком „Вклад до 100-річчя Канади — Юрій Фіяла написав „Канадійське Вірую".

„Сантос" — „Інтер" 25-го серпня в Ню Йорку

В п'ятницю, 25-го серпня, о год. 8.00 вечером на стадіоні „Єнкі" в Ню Йорку відбудуться міжнародні футбольні змагання двох відомих в цілому світі дружин, „Сантос" з Бразилії та „Інтер" з Італії. Оба ці суперники вже раз зустрічалися в Ню Йорку в Дні Праці минулого року і тоді перед 42.000 глядачів „Сантос" переміг легко вислідом 4:1 італійських футболістів. У складах обох дружин грають багатократні репрезентанти своїх країн, Бразилії та Італії. Зіркою і найкращим футболістом світу, за словами футбольних знавців, є змагун бразилійської дружини „Сантос" феноменальний напасник Пеле. Італійська дружина „Інтер" (повна її назва „Інтернаціонале") має в своїх рядах відомого футболіста, багатократного репрезентанта Італії Сандро Маззоля, а дальше чільних змагунів Маріо Корсо, Джіясінто Фачетті і Джюліяно Сарті.

Сенат схвалив на оборону $70.1 більйона

Вашинґтон. — 22-го серпня Сенат більшістю 85-ох до 3-ох голосів схвалив видатки на оборону в сумі 70.1 більйона дол. В цій сумі містяться і витрати на війну у В'єтнамі впродовж цього фінансового року, який зачався 1-го липня 1967, — в сумі 20-ох більйонів дол. Схвалений Сенатом законопроєкт йде до спільної Конґресової Конференції, де мають узгіднити різниці в текстах обидвох законопроєктів, схвалених Палатою Репрезентантів і Сенатом. Палата признала на оборону 70.3 більйона дол. Проти прийняття цього проєкту голосували три сенатори демократи, які не погоджуються на урядову політику у В'єтнамі: Вейн Морс із Ореґону, Ернест Ґрюнінґ з Аляски і Стіфен М. Йонґ з Огайо. Схвалена Сенатом сума є на 1.5 більйона дол. менша від тієї, якої домагався Уряд, і на 100 мільйонів дол. менша від схваленої на оборону в минулому році. Перед самим голосуванням сенатор демократ із Пенсилвенії Джозеф С. Кларк пропонував відослати цілий законопроєкт до Комісії Видатків, але його проєкт відкинули більшістю 83-ох до 6-ох голосів. Сенатор Морс гостро критикував політику Президента і пропонував зменшити видатки на оборону на 10 відсотків. Але його проєкт відкинули більшістю 85-ох до 5-ох голосів.

Торговельна Палата проти збільшення податків

Вашинґтон. — Представник Торговельної Палати ЗДА шикаґівський правник Вокер Вінтер, зізнаючи в Комісії Способів і Засобів в Палаті Репрезентантів, закликав Конґрес не схвалювати тепер законопроєкту про збільшення прибуткових податків на 10 відсотків, бо ще не знати, чи дійсно економіка буде збільшуватися в такому швидкому темпі, як це передбачають урядові економісти. Вінтер зайняв протилежне становище до того, яке висловив був один день раніше представник промисловців Ґаллендер, підтримуючи урядовий проєкт в справі збільшення податків. Вінтер вказує на те, що урядові економісти не завжди вірно передбачають розвиток економіки, як це було минулої осени, коли вони мали на увазі швидкий темп економічного росту і домагалися скасування податкових полегш промисловцям, а пізніше виявилося, що економіка повільніше розвивалася і треба було полегші назад привернути. На думку Вінтера ще не видко того, що економіка вже перемогла свою затримку з першої половини цього року. Тому не треба збільшенням податків сповільнювати її темп.

В Конґресі критикують Національну Ґвардію

Вашинґтон. — В Палатній Підкомісії Збройних Сил 22-го серпня зізнавали два генерали, команданти відділів Національної Ґвардії під час расових заворушень в Дітройті генерал - поручник Джан Л. Трокмортон і генерал - майор Чарлз П. Стовн. Під час їхніх зізнань приходило до гострої виміни думок між генералами й членами Підкомісії, які критикували командирів за те, що наказали були виладувати кріси перед початком служби на вулицях Дітройту. Конґресмен демократ із Вірджінії Портер Гарді назвав таке зарядження генерала „обмовою" вояків Національної Ґвардії та казав, що це був „абсурдний" наказ. Генерал Трокмортон, який був заступником команданта у В'єтнамі, заявив, що вояки - ґвардисти були такі охочі стріляти, що вони без потреби могли були стріляти в населення, спричиняючи ще більше нещастя, ніж те, що було внаслідок заворушень. В Дітройті вбито 38 осіб, в тому одну чотирирічну муринську дівчину в помешканні. Генерал Трокмортон видав наказ виладувати кріси, але не всі вояки це зробили. Пізніше виявилося, що 90 відсотків ґвардистів не виконали цього наказу. Конґресмен Гарді питався генерала, чому не поставили цих непослушних вояків під військовий суд, на що генерал Стовн відповів, що не можна ставити під суд 90 відсотків війська.

2, 3 і 4 вересня відбудеться 16-ий Всеамериканський Здвиг СУМ

Елленвіл, . И. — На Оселі СУМ біля Елленвіл відбудеться в суботу, неділю й понеділок 2, 3 і 4 вересня вже 16-й з черги Всеамериканський Маніфестаційний Здвиг Спілки Української Молоді, під гаслом „Живи, Україно, в думках, серцях і чинах!" Здвигноситиме масовий характер, бо одночасно з виступами СУМ, він буде відзначенням 50-ої річниці початку Національної Революції та 25-річчя від часу створення героїчної УПА. Всі сумівці прибувають на Здвиг в одностроях. Вперше будуть показані вільноручні вправи кількох сотень молоді одночасно, що їх підготував проф. Е. Орищин, прилітаючи кілька тижнів підряд для цього з Канади до Ню Йорку. Крім мистецької програми, присутні на Здвизі СУМ побачуть змагання молодечих відбиванкових дружин та дружин копаного м'яча. На від'їзд до Оселі автобусами з Ню Йорку реєструватись у Головній Управі СУМА: 315 Схід, 10 Вулиця. Автобуси йтимуть у п'ятницю, в суботу і в неділю біля 7-ої ранку.

Молодь відзначатиме на „Союзівці" 50-річчя Української Національної Революції — ред. Богдан Кравців доповідатиме про молодих письменників

Союзівка, Кергонксон. — В найближчу суботу 26 серпня ц. р. відбудеться нова надзвичайно цікава мистецька імпреза, сполучена цим разом із роковинами 50-річчя Української Національної Революції і відновлення Українського Війська та 25-річчя Української Повстанської Армії. Музично-вокальний концерт у честь тієї насвітлішої події буде влаштований силами учнів курсів українознавства та працівників Союзівки. Конферансьє, як звичайно, Володимир Гентиш. Знову ж наступного дня, в неділю 27 серпня ц. р. редактор Богдан Кравців, видатний знавець сучасної української літератури, виголосить доповідь на тему „Молоді письменники в Україні". Початок цих обох культурних імпрез — год. 8.30 у великій залі „Веселки".

Митрополит Кир Максим Германюк виголосив знаменну промову на Фестивалі в Давфіні

Давфін, Манітоба. — На другому з черги Українському Фестивалі в м. Давфін, у провінції Манітоба, що тривав 4 і 5 серпня в присутності понад 5 000 осіб, Митрополит УКЦеркви в Канаді Кир. М. Германюк сказав до мас народу, — подаємо за тижневиком „Поступ" з 20 серпня: „Треба дякувати Господеві — сказав Митрополит — за те, що ми в Канаді залишились „собою". Наш нарід у Канаді живе і буде жити, доказом цього є оцей Фестиваль, в якому головну ролю відограє наше молоде покоління. Танець мистецько виконаний групою „Русалка" з Вінніпеґу — це неначе українська стихія. Несіть любов до України, української мови, пісні, традиції й культури". На Фестивалі промовляв також православний Владика з Вінніпеґу Борис, представники уряду провінції Манітоби, федерального уряду Канади, керівник Фестивального Комітету М. Швець та ін. У великій концертовій частині, що тривала майже два дні, з показом танців, виступами хорів, виступом оперової співачки з Ню Йорку п-і Марти Кокольської, брала участь переважно українська молодь. Відбувся також парадний похід вулицями міста, з козаками на конях, з українською хатою, сценами з весілля тощо. Тисячні маси народу оглядали мистецьку виставку, українські книжки, журнали, картини, писанки, кераміку; була також виставка господарського приладдя. У неділю на „Теребовлі", біля річки Валлей Ривер, за 16 миль від Давфину, Митрополит Кир Максим в сослуженні духовенства та в присутності мас українців, поблагословив першу українську католицьку церкву в Канаді, збудовану 1898 р. й перевезену сюди, поблизу Хреста Свободи. Той хрест було поставлено минулого року. Малу українську піонерську церковцю св. Михаїла, як повідомив війт Потоцький, перевезено сюди за кошти муніципального уряду, на відзначення 100-річчя Канади.

Український Студійний Семінар у Монтреалі відбудеться 1-5 вересня ц. р.

Монтреаль. — Управа Союзу Українських Студентів Канади повідомила, що вже одержала понад 300 зголошень на Студійний Семінар, який відбудеться в Монтреалі 1 - 5 вересня, на головну тему: „Наша роля в Канаді на найближче сторіччя". Крім ділової частини, учасники семінару, студенти з Канади і Америки, оглянуть Монтреаль, матимуть товариську забаву. В програмі Семінару, що відбудеться в залі Університету Сер Джордж Вилиямс (після відкриття й забави увечорі 1-го вересня), дня 2-го вересня, офіційне відкриття з виступами представників Федерального і Провінційного урядів, Президії КУК і Екзекутиви СУСК-у. І. сесія: Перспективи для української культури, мови і виховання в Канаді — оцінка англійського, французького й українського доповідачів. Відвідини ЕКСПО - 67 та ін. 3. 9. — Богослуження. Конвенції студентських товариств „Обнова" і Т-ва ім. Іларіона. 4. 9. — Українці в канадійській політиці: доповіді представників канадійських федеральних партій. — Українські політичні середовища на еміграції і Українці в Канаді: доповіді представників українських політичних середовищ. — Приняття і дискусія над предложеними працями студентів. — Бенкет. 5. 9 — Заключна пленарна сесія".

Канадійський університет оприлюднив наслідки вивчення української групи в Торонті

Торонто. — За статистичними даними з 1961 року, в Торонті жило 46 тисяч українців, у 1962 році — 52 000 душ. Ці цифри назвали дослідники етнічних груп, які працюють в університеті Йорк у Торонті. Більше даних про той звіт приніс тижневик „Новий Шлях", 26 серпня, з якого беремо дальшу розповідь, втому й звернення уваги на процес денаціоналізації, небажаний для самої канадійської держави: „Українці становлять 2 відсотки цілого населення метрополітального Торонта. 42 відсотки з них народилися поза Канадою. Ця остання цифра показує, що в Торонті є велике скупчення так званої новоприбулої іміграції і іміґрації з часів між двома світовими війнами. 33 відсотки подали англійську мову як свою рідну, то значить, що крім ненароджених в Канаді українських іміґрантів поважне число народжених вже в Канаді українців подали українську мову як свою рідну. Звідомлення подає далі, що українці виявляють тенденцію поселюватися компактною масою, вони концентруються в Новому Торонті, Лонґ Бренч і Свансі. Українці кладуть особливу увагу на збереження своїх звичаїв і традицій, славляться своїм народним мистецтвом, музикою, поезією і т. п. Є дві українські цілоденні школи — св. Йосафата і Колеґія св. Василія на Вестоні, 7 католицьких і 4 православні церкви".

НА НАШІЙ, НЕ СВОЇЙ ЗЕМЛІ
(Що пишуть комуністичні газети в Україні)

„ВСЕ ДЛЯ БЛАГА ЛЮДИНИ"...

Навіть суворо цензурована київська преса щодня наводить по кілька прикладів піклування про людей в УССР: „На багатьох птахофабриках роботи ведуться норганізовано, будівельні майданчики захаращені. Для робітників не створено нормальних побутових умов, не налагоджено громадського харчування, в результаті допускається велика плинність робочої сили. Будівельники недостатньо забезпечені механізмами, автотранспортом і матеріялами. Часто суміжні графіки робіт не виконуються. На багатьох об'єктах дуже низька якість будівництва. Усунення недоробок на вже зданих об'єктах проводиться несвоєчасно ..." („Радянська Україна" з 21 с.).

М. ФІДЧУНОВА ПРОПОНУЄ ПЕРЕЗВАТИ УКРАЇНСЬКЕ СЕЛО НА ШЕСТАКОВЕ...

Харківщині особливо дісталось за совєтської влади в розумінні перейменувань сіл і міст, адже туди найбільше наслано російського населення. Ті давні, ще сталінські, „традиції" пропонує відновити кореспондентка „Радянської України" з 21 липня, М. Фідчунова: замість історично-давньої назви села Непокрите вона пропонує назвати його Шестаковим, бо „там смертю героїв загинув у велику вітчизняну війну... капітан М. Шестаков"!..

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Ass'n, Inc. at 81-83 Grand St., Jersey City, N.J. 07303
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.
Subscription Rates: One year $12.00; six months $6.25; three months $3.25. Jersey City & Foreign Rates: One year $14.00; six months $7.50; three months $4.00. For UNA members monthly 65¢.
Передплата: На рік $12.00; на пів року $6.25; на три місяці $3.25. В Джерзі Ситі і закордоном: На рік $14.00; на пів року $7.50; на три місяці $4.00. Для членів УНСоюзу, чоловіків і жінок — 65 центів місячно. За кожну зміну адреси платиться 10 центів. Чеки і money orders виставляти на: "Svoboda".
Статті підписані їх авторами, не мусять відповідати становищу редакції.
P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Перестарілий звичай

Опозиційний супроти політики президента Джансона у В'єтнамі голова сенатської Комісії для закордонних справ, сенатор Дж. В. Фулбрайт викликав нову публічну дискусію на тему, так би мовити, леґальности американських бойових дій у тій країні. Переслухуючи на названій Комісії заступника державного секретаря Ніколяса де Б. Каценбаха, сенатор Фулбрайт твердив, що так звана Тонкінська резолюція Конґресу з 7 серпня 1964 року не передбачала війни у тому розмірі, як її тепер ЗДА ведуть у В'єтнамі. Знову ж заступник державного секретаря звернув увагу на те, що проголошення війни в сучасному світі взагалі неначе перестарілий звичай.

В'єтнамська війна — це не перший історичний приклад жорстокої війни — без її проголошення. Прийшовши до влади в жовтні 1917 р., московські большевики повели імперіялістично - аґресивні війни проти національних держав, що постали на Сході Европи. Гітлер застосував ту методу в Другій світовій війні. Північна Корея напала на Південну, араби своєю підготовою до війни проти Ізраїлю спровокували його на несподіваний наступ проти арабських країн. Ця ніби новітня воєнна стратегія вимагає використати момент „заскакування" противника, щоб у блискавичному наступі осягнути перемогу.

У В'єтнамі, як і в Кореї, ЗДА тільки достосувались до тактики комуністів. „Непроголошені війни" — безумовно продукт цього новітнього часу, коли нехтується різні добрі давні звичаї, що коренились в добі лицарства. Багато американців уважають, що краще було б формально виповісти Північному В'єтнамові війну, щоб мати виправдання і для вмаршу військ на його територію і для знищення його комуністичного режиму. Якщо формально „нема" війни, то не можна й карати, як за воєнного стану, тих доморослих „пісніків", які закликають не йти до війська та противитись військовій дисципліні. З другого боку дипломати перестерігають, що не слід давати формальної притоки комуністичному Китаєві, який має союз взаємної допомоги з Північним В'єтнамом. Обом сторонам ніби „вигідніше" вести війну без її проголошення. Але нема сумніву, що така новітня метода не скріплює міжнародної моралі.

Комуністичний „гуманізм"

Московська „Правда" з 17 серпня у передовій, написаній в дусі циганських романсів, „Революційний гуманізм Октября" — проголосила, що в СССР уже „відбулась повна, цілком завершена перемога соціялізму в нашій країні", а це, мовляв, „принесло трудящим такі блага, про які вони віками тільки мріяли". Згідно з „Правдою", московський соціялізм „забезпечив рівність всіх націй, рівноправність мужчин і жінок, великі демократичні права". Відбиваючись від нападів Пейпінґу, „Правда" твердить, що „тільки китайські відступники здібні заявляти, що гуманні ідеї несполучні з революційним ученням" большевиків - комуністів . . .

Не треба бути „китайським відступником" щоб ствердити, що увесь 50-річний шлях большевиків — це шлях насильства і крови, поневолення і нищення, грабунку і кацетів, боротьби проти Бога і проти націй, проти національних мов і культур, це шлях монтування „навіки" Російської імперії, шлях зради гуманізму та будь-яких революційних гасел. Саме тому Москва й галасує про свою революційність, бо як за царів, так і за косиґінних, була і є вона носієм контрреволюції, шовінізму і людоненависництва.

Навіть та ж сама „Правда", співаючи пісеньку про гуманізм, в тому ж числі вискалює ікла самовдоволеної, закоханої в себе московської загарбницької вояччини: „Для комуністів гуманність і справедливість нерозривно пов'язані з активними діями проти громадського зла, проти таких проявів, як імперіялістичний розбій у В'єтнамі і на Середньому Сході, розгул реакції в Греції, расистський терор у Сполучених Штатах Америки. Ми вважаємо гуманною справою підтримку народів, які змагаються за свою незалежність і свободу . . ."

Що може на цю тираду сказати українець, представник будь - якої іншої поневоленої в СССР нації чи представник країни - сателіта? Що можуть сказати чесні американці, які збагнули, що без знищення комунізму в В'єтнамі не спаралізувати його підступних ходів у всій Азії? В тому й велич демократії, що вона протиставить справжній гуманізм — кривавому комунізмові.

ПРОФЕСІЙНІ ЛЮДОЛОВИ

У чеській Празі сталася похмура подія. В середу минулого тижня зранку вийшов із готелю американський турист Чарлз Г. Джордан купити газету і — не вернувся. Його дружина повідомила про це американську амбасаду, а амбасада — чеське міністерство закордонних справ. Через три дні, протягом яких чеські власті „нічого не знали" про долю того американця, один приватний чоловік, що плив човном по Велтаві, побачив потопельника, в якому розпізнано Чарлза Джордана.

Чеські комуністи твердять, очевидно, що це було „самогубство", але дуже трудно повірити, що 59-літній екзекутивний заступник голови авторизованої американським Урядом жидівської харитативної організації, відомої під скороченою назвою „Джойнт", поїхав з дружиною до Праги спеціяльно на те, щоб кинутися в ріку, яка, як відомо, пливе серединою того прегарного міста! Куди вірогіднішим видається здогад, що до Чарлза Джордана підійшли людці, які вилеґітимувались довідками чеської поліції або сфальшованими довідками американської амбасади, заманили його до авта, щоб поїхати на „кілька хвилин" для полагоди якоїсь „формальної справи", вбили і вночі вкинули у ріку, сподіваючись, що слід загине повіки...

Але це не єдиний випадок, коли люди зникали за залізною заслоною — невідомо чому і як. Ось, наприклад, західньо - німецький уряд проголосив недавно офіційну пересторогу своїм громадянам, щоб були обережними, подорожуючи до комуністичних країн, де за два останні роки 56 осіб запроторено з невідомих причин до в'язниць. Західньонімецька преса твердить, що насправді число таких осіб сягає 200, тільки уряд Західньої Німеччини, який не має в тих країнах своїх амбасад, не знає про всі ті випадки.

Відомо, що одного молодого американця, який ненароком переступив совєтсько-фінляндський кордон і потім сам явився до прикордонної совєтської сторожі — арештували, засудили, вбили в поїзді, яким везли його до концентраку. Відомо про інший випадок, коли натуралізованого в ЗДА чеського іміґранта, який поїхав на конференцію туристичних аґенцій до Москви, в поворотній дорозі завезли не до Парижу, а Праги, де чекала на нього на летовищі чеська поліція. Раз-у-раз читаємо про батьків, які летять до Совєтського Союзу чи якоїсь із сателітних країн побиватися за свого сина-туриста, що його арештували там, як „шпигуна". Відомо, що звичка американських туристів носити через плече фотоапарат дратує комуністичних поліцистів, які хронічно хворіють на шпигуноманію.

На Заході — і серед українців у вільному світі — поширилась думка, що відносини поза залізною завісою значно покращали, що там тепер свобідніше і легше жити. Очевидно, порівнюючи з добою воюючого комунізму чи з часами єжовщини, відносини там змінились, але поліційна державна система і специфічний „клімат" комуністичних країн, в якому нехтується вартістю одиниці, залишились ті самі. Людини ніколи там не шанували, людина завжди була там тільки манекеном на службі „будованого соціялізму".

Минулися масові екзекуції з часів Сталіна, але й по нинішній день запроторюють до божевілень опозиційно настроєних інтелектуалів. Уладжується „показові" — задля відстрашення — судові процеси проти непокірливих письменників і засуджується їх на довгорічні примусові роботи в концтаборах з жорстоким режимом. Ось недавно у пресі Західньої Европи появились вістки про знущання над засланим до одного з концтаборів письменником - критиком Даніелем. Зокрема зникають молоді українські письменники, які намагаються виломлюватися з накинених партією рам соцреалізму і славословення партії. Назовні змінилися деякі форми, але по суті залишилось те, про що так яскраво і з точками над „і" писав московський поет Андрей Вознесенський у листі-протесті проти поведінки членів управи Спілки письменників: „брехня, брехня, брехня..."

Годі й подумати, щоб у вільному світі хапали на вулицях чужинців - туристів, засилали громадян із протиурядової опозиції до домів божевільних чи „перевиховували" їх у системі кацетів. Прославлювання деким „національного комунізму" в сателітних країнах, який ніби сприйнятливий для тамошніх народів, бо опозиційний супроти московського верховодства, — це грубе непорозуміння. Чеські, мадярські, німецькі чи польські комуністи не хочуть диктату з Москви, але вони перейняли дух і методи правління від большевицької Москви, і тому їх так само ненавидить величезна більшість усіх тамошніх народів, як ненавидять вони комуністичний режим у Східній Европі.

„ПОДВІЙНИЙ ЗЛОЧИН БРАКОНЬЄРА"

„Радянська Україна", скупа на вістки про справжнє життя і події в Україні, помістила, як виняток, в числі з 12 серпня, наступну вістку з Любомиля, Волинської области: „Тяжкий злочин скоїв житель села Положеве Онуфрій Положевець. Задумалось йому поласувати дикими качками. Щоправда, своєї зброї браконьєр не мав, а тому звернувся до брата Адама. Як мисливець Адам Положевець не тільки не відвернув брата від заборонених дій, а й залюбки дав йому рушницю, чим грубо порушив правила користування вогнестрільною зброєю. Онуфрій не забув прихопити на полювання ще й племінника — десятикласника Миколу. Ховаючись від людських очей, Онуфрій Положевець невміло поводився з зброєю і поранив племінника в голову

ПРО ПАХОЩІ „ТРУСКАВЕЦЬ" І ДЕЩО ІНШЕ

Кажуть, що палеозоолог, знайшовши якусь кістку викопної тварини, може визначити будову цілої тварини. Так само й мовознавець-соціолог, знавши хоч невеликий факт із життя тоталітарного суспільства, може визначити суспільні відносини в ньому.

Цими днями одна моя знайома привезла зі Львова малесеньку пляшечку парфумів, вкладену в убоге паперяне пуделко, оздоблене смужкою, стилізованою під західньоукраїнську вишивку. І от на цьому пуделку я побачив коротенькі написи: „духи трускавец" та „цена 1 р. 20 к.", а всередині — „группа „А". Це, як бачимо, російські написи. Але на самій пляшечці є наличка з уже нібито українським написом „духи трускавець" і позначено рік: (19)67.

Факт, як бачимо, дрібний, щось таке, як зуб викопної тварини, але на нього не можна не звернути уваги. І це не буде тільки почуття образи за національну гідність українського народу, протилежне тому почуттю, з яким я вперше 1917 року в м. Січеславі побачив на такому ж приблизно опакованні діловий напис: „шевські цвяхи Шульгина", а ще й певне свідоцтво про становище й стан української мови на Україні. Бувши витвором тільки однієї невеличкої фабрики, цей факт символізує мовні відносини у всій УССР: ділова мова, мова виробництва (як там звичайно кажуть), мова міського життя російська, а українська мова — тільки наличка.

У цьому розумінні цей „малий факт" говорить більше, аніж заклик першого секретаря ЦК КПУ П. Шелеста на V з'їзді письменників України „любити й розвивати рідну українську мову", більше, ніж теперішня формула українських мовознавців про допущення української мови „в усі сфери життя", більше, ніж розвиток українського театрального мистецтва, видання творів українських письменників тощо. Він бо, отой „малий факт", свідчить про те, що загальна політична атмосфера там і тепер така, що Шелест може собі говорити, мовознавці можуть теоретизувати щодо „всіх сфер життя" з українською мовою, артисти можуть по-українському говорити на сцені, але це все керівникам навіть маленьких фабрик, як кажуть, і за вухом не свербить: вони поводяться так, як поводились до них у Галичині поляки, як поводились за останньої окупації німці, колонізуючи українську територію, денаціоналізуючи українські маси.

Це ж та атмосфера, що примушує навіть у Полтаві, навіть у музеї І. Котляревського, навіть прибиральниць намагатися говорити „по - панському", бо тільки ця мова дає заробіток, дає хліб, одяг, житло і захищає від обвинувачення в „буржуазному націоналізмі".

Я пригадую ще один „дрібний факт", що характеризує цю атмосферу большевицької мовної політики — російськомовний список речей у кімнаті відпочинкової оселі в Моршині, де я прожив один місяць у 1943-му році. Це був залишок від попередньої большевицької окупації, той список, і його, видно, писав українець, що мусів приподоблюватись до влади, хоч і не знав ще її мови, бо писав „полотеніє", замість „полотенце" — рушник, „кроват" — ліжко. А коли до цих „дрібних фактів" додати загальновідомі факти великих маштабів — абсолютне недопущення ділової української мови в копальні вугілля, на великі металюрґійні заводи тощо, то можна зробити висновок, що большевики позбавили українську мову основних суспільних функцій — комунікативно - ділової, державної, а залишили їй тільки початково-освітню (в загальноосвітніх школах) та естетичну, тобто тільки ті функції, які не можуть уберегти нашої мови від загибелі чи — в кращому разі — від зведення до ролі провансальської мови.

Це такий висновок можна зробити з отого „малого факту" — пляшечки парфумів зі Львова щодо суспільного становища української мови на Україні. Не набагато кращий висновок можна зробити із налички з українським написом, який свідчить про внутрішній стан української літературної мови. Справа в тому, що слово „духи" цілком чуже українській мові, це справжнісінький русицизм. Про його неможливість в українській мові свідчить семантика (значення) похідних від нього утворень. От українська дієслівна форма „душити" означає „смердіти", не дуже сильно, але у всякому разі не пахнути. У Ґрінченка наведено: „Вона чорт-зна чим і душить". Прикметникова форма „надушений" по - російському означає „напахчений", а по - нашому „надушений" каменем або чимсь іншим важким. А тимчасом в українській мові є своя давня назва для парфумів. Почасти, правда, можна для цього поняття вживати й слова „парфуми", бо до нього призвичаєні західні українці, але ще наприкінці минулого сторіччя у слівнику Уманця і Спілки (рік видання 1893) російське слово „духи" перекладено українським словом „пахощі". Як явище літературної мови воно стоїть поряд з таким словом, як „холодощі" (його вживає Леся Українка), хоч „пахощі" звучить звичніше, „природніше". Від нього легко утворити дієслівні форми „напахатися", „напахтитися", дієприкметникову — „напахчений". Семантика його корениться в народній мові, як про це свідчать хоч би оці слова з народної пісні:

А я ж тебе, моя доню,
в любистку купала,
Любисточком напахала,
щоб ти щастя мала.

Ми знаємо, що за кілька років українську літературну мову чималою мірою очищено від русифікаційного намулу, але залишились іще настирливі, як зубний біль, русицизми, яких ніхто не відважується зачіпати. Це, крім „духів", ще „льотчик", „виплавка" (чавуну тощо), вживана навіть у поезіях замість „витоп", „витоплювання", „курган" (могила), „урок" (шкільна година), „смисл". Із цим останнім словом та похідними від нього „осмислювати", „осмислення", хоч вони фонетично й семантично неприйнятні для української мови, там відбувається справжня „трагікомедія": хоч цих слів немає навіть у злощасному „зеленому" слівнику, але без нього не зустрінете тепер в тамтешніх виданнях ні одної статті. Навіть колишні галичани занечищують цими русицизмами свої тексти, як це можна побачити хоч би у виданні львівського університету „Українське літературознавство", вип. 2 за 1966 р. Слів „сенс", „значення", „тяма", „усвідомлювати" рідко хто вживає, а від отих „паразитів" аж рябіє вочу.

Отакий то подарунок привезла моя знайома (не мені!) зі Львова.

В. Ч-о

Ірина Павликовська

У КРАЇНІ КОНТРАСТІВ І ВЕЛИКОЇ МАЙБУТНОСТИ

(4)

Село серед гір. Громада вже чекає на нас коло домівки і церкви. Знайомимося і розпитуємо про їхнє життя. Я хочу подивитися, як вони живуть. Говоримо надворі, бо сонце світить, і тут тепліше, як у домівці В кухні жіноцтво приготовляє обід. Нарешті добилася, щоб жінки повели мене по хатах. Розглядаю, розпитую про те, що вони роблять, як господарюють, як і де вчаться їхні діти. Оглядаю хати заможніших господарів і безземельних, що працюють за третій сніп. Пригадується мені галицька кооперація, яка економічно піднесла наше село. А як підніс село „Сільський Господар" аґрикультурною освітою!

Приймають нас у парафіяльній домівці. Стіл заставлений смачними пахучими стравами. Я зовсім прибита тим, що бачила, і їжа не йде мені в горло. В голові кружляють сотні думок.

З Іраті їдемо 150 кілометрів через Дорізон до Порт Юніону. Виїхали ми о год. 3-ій по полудні, і я свідома, що нас чекає тяжка дорога, бо ми маємо відвідати Дорізон, а на вечір заїхати до Порт Юніону.

Їдемо пільними дорогами, бо інших немає. Задержуємося в Дорізоні, місці перших організаційних початків Хліборобсько - Освітнього Союзу, що має тепер свою централю в Куритибі. Заїжджаємо під домівку філії ХОС. Домівка чисто вимита, приготована для гостей, але людей немає. Як ми довідалися від пана Жука, нас чекали аж за два дні. Оглядаємо винарню і виноградні плянтації п. Жука. Випитую його, як доробився він поважного майна. Пані Жук не пустила нас без кави, і ми з припізненням виїжджаємо в дальшу дорогу.

Починає темніти. Їдемо гірською, вибоїстою дорогою. Околиця незаселена. Подекуди на дорозі стоять групи мужчин, які нерадо нас пропускають. Чи далеко ще? Оксана потішає, що недалеко.

Авто підскакує, як м'ячик. Пітьма. Я починаю знову молитись, і тут, мов поміч Божа, перед нами з'являється тягарове авто, задні світла якого освітлюють нам дорогу. Нарешті, зближаємося до міста. Раптом авто перед нами спинилось, і ми стали. Впоперек розкопаної дороги стояли два великі бульдозери без остороги і світел. Тиждень тому розбився на цьому місці один наш громадянин. Але це не зворушує нікого. Тих годин їзди я довго не забуду.

Порт Юніон це велике, оточене рікою портово-торговельне місто на межі трьох стейтів. Постійна мряка і вогкість даються взнаки. Я дрожу з холоду. В домівці філії ХОС, просторій і новій, чекають на нас жіноча організація і громадянство. Ми провели з ними два вечори. Збори були жваві й цікаві. Жіноцтво гостило нас і громаду вечерею та перекускою.

В Порт Юніоні відвідуємо українську католицьку парафію, отців парохів, СС. Служебниць, що ведуть дівочу колеґію, інтернат і сиротинець. Новий будинок Сестер майже викінчений. Під час ферій Сестри навчають дітей катехізму і української мови.

Мешкаємо у пані Марії Шпак. Її дочка закінчує консерваторію і на моє запрошення ґрає нам цілий ранок на фортепіяні. Під її проводом оглядаємо місто. Гарні церкви, нові урядові будинки, а за містом знову те саме: маленькі дерев'яні будки над рікою на палях. На сходах жінка п'є міцний чай „шамерон", біля неї кілька півголих дітей і пес.

Після Порт Юніону ми відвідали ще село Янґард, де в домівці ХОС'у оглянули школу. Діти вчаться три роки. До вищих кляс мусять ходити до міста. Як колись у нас — ходять лише одиниці.

По тижневі мандрівки, повної вражень, вертаємось до Куритиби, обговорюючи те, що бачили. Роля жіночої організації тут дуже важлива, і ми ввесь час думаємо, як найкраще повести її, щоб допомогти нашому народові.

Але це не кінець, на нас ще чекає дорога на північ Парани.

На північ від Парани

Наша подорож зацікавлює наших приятелів. Ми маємо два дні і, відвідуючи їх, ділимося з ними своїми враженнями. Відвідуємо ще жіночу організацію в Портоні, УАПЦеркву і Сестрицтва, зустрічаємося з громадянством у Портоні та самій Куритибі. Окремий вечір ми призначили для відвідин Товариства Прихильників Української Культури, що має прегарну домівку. Голова пан Гец і управа поінформували нас про свою діяльність.

(Закінчення буде)

Михайло Данилюк

ПОВСТАНСЬКИЙ ЗАПИСНИК

(39)

Якраз сьогодні прийшли Жарина і Мазниця. Звітували про німців і наших хлопців. Тридцять двох поліцистів зорганізовано і заприсяжено. У випадку більшого руху — за нашими, згідно зі звітом, піде біля сотні поліцистів. Решта — двадцять-тридцять — піде до Андрія і Крука. Німецьких „послугачів" не більше як три-чотири. Їх хлопці пильнують. Мазниця приніс список хлопців із новими псевдами. Микола Н. вибрав собі псевдо Хрін.

Увечері була спільна нарада Команди і сітки. Блакитний видав наказ — усім членам повітової екзекутиви, зв'язковим і головнішим робітникам видати зброю. В самому місті створену летючу боївку, яку очолив Кобець. У випадку „більшої роботи" — допоможуть боївки з передмість і Бережецького району. Видано ще один наказ, який Блакитний назвав „порадою" — живим не здаватись . . .

Усім ясно, що атмосфера починає перегрівати-ся і до вибуху вже доволі близенько . . ,

*

18 березня 1943.

Білий тут. Із ним Вітька.

На нараді підвели підсумки. Білий увесь час потирав очі, а Вітька лише задоволено реготав. Білий хоче везти вісті негайно в область.

Якщо розраховувати на нашу поліцію в місті і районах, то Крем'янецький повіт із військової сітки Блакитного може поставити майже шістсот хлопців. Приблизно така ж кількість буде обслуговувати загони і боївки, такі люди є, якщо сюди запрягти організаційну сітку.

Питав Білий, які сили інших рухів. Останні дані з цілого повіту виявили, що сітка Ілька-Андрія-Крука може поставити три сотні, але зброї мають не більше, як для двох сотень; „Вільне Козацтво", що співпрацює з Блакитним, але шукає зв'язку з Бульбою — біля сотні; „Холодний Яр", що тісно пов'язаний з Круком — тридцять бойовиків; „Вільна Україна", що тримається осторонь, але в'яжеться з Блакитним — вісімдесят хлопців; „Фронт Української Революції", що відірвався від сітки Ілька, але тепер дещо говорить з Круком — біля сотні. Не виключене, що Лев Яськевич докине біля тридцяти хлопців із свого „Вахманшафту" з білокриницького батальйону до Крука.

— Чи ж не казав я вам, — розсміявся Лисий, — що ми могли б цілий крем'янецький полк поставити?

— Тільки невідомо, скільки командуючих полковників буде, — додав іронічно Блакитний. — Бо в цій важливій справі ми не дуже то посуваємось.

— Думаю, що буде гаразд, — обізвався Білий. Я їду в область, бо там мусять мати якісь добрі новинки відносно цього.

— Тільки не дуже біжи, — скривився Вітька, — а то задихаєшся . . .

Білий радів все таки. Але його також повідомили про болючу справу. Член Команди, головний зв'язковий Василь — згинув. Це перша жертва Команди.

ВАСИЛЬ

Це вже не така проста штука побувати в один і той самий день у кількох місцях. Ось так відбути „відправу" в містечку Вишневці, потім посваритися з Нечаєм у Почаєві, мовляв, ех ви, набожні лінюхи, під вечір у Бережцях зловити Фоку і передати нові зв'язки, а ввечері звітувати в Команді. Поки місяць зайде за Хрестову гору — минути Катербурґ і взяти напрям на Дедеркали . . .

Хто б зумів ще таку штуку втяти?

Тільки він. Василь.

Він звався Василь З., мав із десяток псевдонімів, але всі звали його Василь. Дехто думав, що це псевдонім. Він махнув рукою: нехай . . .

Кремезний, середній на зріст, сині-сині очі, мов волинське небо. Смушева сіра шапка — все набік. З-під неї — кучер золотий за праве вухо. Вітром обсмалене, завжди червонувате і завжди усміхнене обличчя. Широкі, рвучкі кроки. Гострі рухи, гострий зір, під курткою — наган. А в кишені — дві ґранати.

Він усе в дорозі. Розбудував зв'язкову сітку так, що працювала, як годинник. Він збудував кільце: Крем'янець — Дубно — Верба — Радивилів — Підкаміння — Почаїв — Крем'янець. Його зв'язки йшли ногами, кіньми, роверами, возами, автобусами, потягами. Вони йшли вночі, вдень у сніговії, дощі, морози, спеку.

Вже зо три дні не було його в місті. І не прийшов. Його привезли . . .

Десь біля Вишневця його із воза німці підхопили. Збили до синього на місці, а там, коли нічого не сказав — викинули на авто і повезли у в'язницю, в самий Крем'янець. Ніхто в Команді про це й не знав.

Довідались про Василя пізно. Все підпілля і все місто. Але як?

ВІСТІ З ТОРОНТА

ЮВІЛЕЙНИЙ З'ЇЗД СУС відбувся 12 - 16 липня, в приміщеннях Катедральної громади св. Володимира при вул. Бетгорст. Всеканадійський Загальний З'їзд Союзу Українців Самостійників та його складових організацій: Союзу Українок, Товариства Українців Самостійників і Союзу Українських Народних Домів, Союзу Української Молоді Канади та Інститутів Могили, св. Івана, св. Володимира. У висліді перебігу нарад обрано нові управи центральних проводів, які очолили: Павло Кіт — СУС, Леся Хорош-Ґреґорі — Союз Українок Канади, Ізидор Олеськів — ТУС, Федір Ігнатюк — СУМК. Переведена збірка на організаційний фонд принесла 3.500 дол. На особливу увагу варто відмітити численну участь Сумківської молоді, що прибула на З'їзд з різних частин Канади.

ВОЛОДИМИР ПАЛАҐНЮК ДЖЕК ПЕЛЕНС), — славний фільмовий артист українського роду перебуває в Торонті, де бере участь в накручуванні нового двогодинного кольорового фільму з рамени СБС. Він також візьме участь в конвенції Ліґи Української Молоді Північної Америки, яка відбудеться 2 - 3 вересня в готелі Кінґ Едвард Шератон. Наш славний артист почувається в Торонті добре, бо має тут багато приятелів і знайомих.

НОВІ УСПІХИ, найстаршої і заслуженої для української громади мебльової фірми „Альфа", що є власністю п-ва Шафранюків, які відкрили в п'ятницю 18-го серпня нову крамницю меблів і домашнього устаткування при вул. Блюр вест ч. 1042 (між станціями підземки Даффрін - Осінґтон). Під час відкриття крамниці, яку відвідало велике число громадян, ґратулюючи п-ву Шафранюкам з новими досягненнями, роздавано дарунки для дітей клієнтів і для старших. Віримо, що велика українська громада піддержить нову крамницю, так само як вже довго співпрацює з фільмом „Альфа". Меценатам багатьох добрих починів п-ву Шафранюкам, бажаємо успіхів.

ВАСИЛЬ БОЙЧУК — НОТАРЕМ. — По закінченню іспитів наш відомий громадський і спортовий діяч п. Василь Бойчук був іменований публічним нотарем в Торонті. В попередніх двох виборах до управи міста кандидував на радного, де мав великий успіх, бо вибори програв тільки невеликою скількістю голосів. Його вперта і послідовна дальша праця на громадському відтинку дає запоруку успіху в майбутніх виборах, в яких він напевно буде кандидувати. Пан Бойчук є представником фірми реальностей В.Г. Бослей і Спілка. Бажаємо новому нотареві багато успіхів.

З'ЇЗД СУКВ. — Управа Союзу Українських Канадійських Ветеранів у Східній Канаді повідомляє, що третій З'їзд відбудеться 2-го вересня в залях Українського Народного Дому, 191 Липинкат в Торонті.

ПЛЯН ПРАЦІ КУК. — Відділ КУК в Торонті запланував цілий ряд імпрез. Український День з мистецькою і розваговою частинами на оселі „Київ" 10-го вересня 1967 р. Музично - вокальний концерт з участю найкращих мистецьких сил в залі Мессей Гол 29-го жовтня 1967 р. Загальна збірка фондів для розбудови Шевченківської Фундації призначена на цілий місяць жовтень 1967. На день 28-го січня 1968 р. заплановано влаштувати в залі Мессей Гол, або Окіф Сентер, величаве Свято Державности й соборности України. Управа КУК докладає всіх старань у збірковій акції національної вкладки, та розбудови Шевченківської Фундації. Здавалося'б, що ці справи ясні. На жаль, так воно не є! Багато наших людей ще майже нічим не причинилися до неї.

17-ИЙ ЗДВИГ СУМ'у, — 2 - 3 вересня на оселі „Веселка" коло Актону вудбудеться вже 17-ий з черги Здвиг СУМ осередків південного Онтаріо. Перед здвигом відбудеться 5-денний передздвиговий табір. В програмі здвигу є „Сумівська олімпіяда" всіх родів леґкоатлетичного спорту, релігійна та мистецька частини. Сподіваємося, що Здвиг стягне велике число учасників.

БУДІВНИЧІ КАНАДИ. — В цьогорічному відкритті Канадійської Національної Виставки в Торонті, в пов'язанні з 100-літтям Канади участь беруть репрезентації народнього мистецтва етнічних груп. Організує п. Л. Коссар з рамени Громадської Ради Народнього Мистецтва. Інструментальні, хорові і танкові групи, деякі з них в числі до 200 осіб, заступатимуть мистецтво багатьох народів: англійців, французів, скандинавців, шотляндців, ірляндців, італійців, українців, німців, поляків, чехів, балтійців, словаків, хорватів, еспанців, мексиканців, японців, китайців, філіпінців та багатьох інших. Виступи окремих груп будуть фільмовані і осінню будуть висвітлювані як окрема програма, присвячена 100-річчю Канади. Ми переконані, що українська група гідно зарепрезентує наше ім'я та буде першою, як і попередніх років.

СОЮЗІВКА КЛИЧЕ, — все здавалося, що велика віддаль, а притім обмеженість місця на „Союзівці" не дає змоги провести бодай короткий час вакацій на цьому „клаптику" України, нашим торонтонцям. Однак так воно не є. Майже кожнього тижня по кілька родин з Торонта й околиці, а притім з цілої Канади, знайдете на „Союзівці". З кожним зустрічним ви тільки і чуєте самі гарні слова-похвали, а рівночасно і запит... колиж щось подібне будемо мати в Канаді? Є добрі вигляди, що і в наше „віконце засвітить сонце"! І ми, якщо таким самим шляхом піде ріст УНС в Канаді, зможемо любуватися своєю „Союзівкою". А тимчасом теперішня запрошує всіх, в першу чергу торонтовців, приїжджати! Може досі не змогли вони задоволити всіх, бо місця було таки досить обмаль, то запевняємо, що коли в слікуючому році виросте новий модерний будинок на 100 кімнат — напевно прохання всіх буде полагоджене задовільно.

В. Дідюк

Пістряк легенів вбиває річно 50,000 американців — твердить лікар фахівець

Вашинґтон. — Директор Крайового Інституту для дослідів недуги пістряка д-р Кеннет М. Ендікатт заявив на пресовій конференції в Департаменті здоров'я, виховання і добродійности, що щороку від пістряка легенів гине 50,000 американців. Д-р Ендікатт найменований президентом Джансоном на голову окремої комісії, яка має вивчати справу шкідливого впливу куремня цигарок на здоров'я курців. До цієї комісії найменовані на членів лікарі - фахівці від недуги пістряка. На думку д-ра Ендікатта 70 до 80 відсотків випадків недуги пістряка легенів спричинені куренням цигарок. Коли б американці припинили курити цигарки, то на стільки відсотків зменшилася б ця недуга. Д-р Ендікатт не вірить в те, щоб винайти можна було „безпечні" для здоров'я цигарки. Він сказав таке: „Не вірю, що матимем колинебудь безпечні цигарки". Фільтри не роблять куремня нешкідливим для здоров'я. Операції легенів при недузі пістряка, коли цю недугу вчасно виявиться, рятують життя тільки 5-ом відсоткам оперованих. Д-р Ендікатт має 51 рік, він досліджує недугу пістряка вже 25 років, поборюючи куремня цигарок.

В АМЕРИЦІ И У СВІТІ

ЄГИПЕТ БУЦІМ-ТО ПОГОДЖУЄТЬСЯ ВІДКРИТИ кораблеплавбу по Суезькому каналі й дозволити кораблям Ізраїлю користуватись Суезьким каналом, Тіранською протокою і затокою Акаби, якщо Ізраїль звільнить окупований ним Синайський півострів. Однак Ізраїль вимагає, щоб Єгипет і інші його безпосередні арабські сусіди — Йорданія і Сирія — визнали ізраїльську державу та погодились на мировий договір.

ЙОРДАНСЬКИЙ КОРОЛЬ ГУССЕЙН ПРИЛЕТІВ СВОЇМ приватним літаком, що ним сам пільотує, до Тунісу, у відвідини до тамошнього президента Габіба Бурґіби. Туніський президент Бурґіба був першим і все ще одиноким арабським володарем, який ще перед останньою ізраїльсько-арабською війною поручав визнання Ізраїлю. Гусейна і Бурґібу загально вважають найбільшими з усіх арабських володарів прихильниками Заходу.

З діяльности Інституту Дослідів Волині у Вінніпегу

27-го червня в домівці Інституту Дослідів Волині відбулось зібрання членів Управи і Контрольної Комісії ІДВ. Проводив голова ІДВ М. Боровський. Присутні вшанували пам'ять померлих членів: І. Даценка, А. Шумовського, представника ІДВ в Торонті і Я. Трембача з Кенори. Після цього прийнято нових членів, двох із ЗДА і трьох з Вінніпегу. Після прийняття вінніпезців запрошено на зібрання.

Голова Контр. Ком. о. І. Стус прочитав протокол з перевірки фінансів і бухгалтерії ІДВ за 1966 р., біланс якої зладив ще св. пам. І. Даценко. Додатний біланс з сальдом на 1-го січня 1967 р. — 355.17 дол. прийнято одноголосно. Загальний оборот виносив 2488.90 дол., в банку — 436.42 дол., а в Кредитівці П.В. — 45.85 дол. Після дискусії присутні прийняли поради і пропозиції Контр. Ком. для дальшої праці ІДВ. По цім голова подав звіт з праці. В короткі подаємо його зміст: праця в ІДВ в 1966 р. провадилась без перерви справно, хоч Управа була дещо здекомплетована. Працювали: голова, заступник голови адв. С. Радчук (відбирання пошти, запис грошових вплатів, ітп.) М. Подворняк помагав в редакції Л.В. і вів бібліотеку ІДВ. Контр. Ком. і в попередні роки працювала в комплекті. ІДВ у звітовому р. видав книжку А. Бужанського — Ріка Прип'ять і дoпливи, і Літопис Волині ч. 8. Ці праці вислано передплатникам і записано в картотеку. Приготовано до друку монографію Модеста Левицького, на друк якої розписано збірку фондів (досі зібрано 53.50 дол.). Прийнято до друку працю „Нарис історії Холмщини і Підляшшя", що її фундує автор інж. Є. Пастернак і земляки. Приготовляється до друку „Історія Рівенської гімназії", автор д-р М. Гуцуляк, коштом збірки між кол. учнями школи.

Прийнято нових двох уповноважених на м. Шикаго п. М. Личика і на м. Гартфорд — п. В. Лучканя. Ухвалено видати Грамоти Признання за ревну працю для ІДВ представникам ІДВ на Торонто І. Довгалеві і на Австралію — С. Радіонові. Приймається участь в імпрезі Союзу Укр. в Дітройті під назвою: „Мандрівка по Волині". На цю імпрезу запрошено письменника Самчука з рефератом і він дав згоду. ІДВ вислав на виставу на імпрезі різні матеріяли (позичково), видання, фота ітп. Приготовляється матеріял до 9 Літопису, що мало б вийти як ювілейне на 100-ліття Канади.

По звітах вибрано керівні органи ІДВ. Нова Управа: М. Боровський, С. Радчук, О. Навроцький, П. Олійницький, А. Молитвеник (заступник).

Контрольна Комісія: О. І. Стус (голова), Л. Молодожанин, і М. Крещук, Д. Бартошук (заступник) — члени.

Редколегія: М. Боровський, д-р Ірина Тарновецька, С. Радчук (адв), О. Навроцький.

В біжучих справах порушено справу непорозуміння в був. управі ІДВ а потім справу зміни статуту ІДВ в точці про Загальні Збори ІДВ, що досі відбувались заочно (кореспонденційно). В справі непорозуміння відбуто 7-го червня нараду членів ІДВ в складі: проф. д-р Мулик - Луцика (член Ради ІДВ), о. І. Стуса, М. Боровського, М. Подворняка і адв. С. Радчука. На нараді винесено ухвалу відбути спільні сходини Управ: ІДВ і т-ва Волинь для обговорення співпраці. Збори Управи ІДВ винесли ухвалу: Загальні Збори ІДВ надалі відбуватимуться в той спосіб, що Управа ІДВ уконстатовується на місці у Вінніпегу. Після цього вишлеться повідомлення до всіх членів з-поза Вінніпегу і Канади про персональний склад нової Управи. Коли б хто з членів мав якісь застереження щодо певних осіб в новій Управі, має подати свої умотивовані застереження. Мовчанка означатиме згоду.

Управа ІДВ

ЧЕРВОНІ ВІДБУДОВУЮТЬ МІСТ

Північно-в'єтнамські комуністи мають великий хист та енергію у ремонтуванні пошкодованих американськими налетами військових та комунікаційних об'єктів. Вони нераз впродовж одної ночі направляють знищений бомбами міст, а десятки тисяч робітників, між ними тисячі китайців, призначені виключно до робіт після кожного американського налету. На цій світлині, яку поширила советська пресова агенція у північно-в'єтнамській столиці Ганої, бачимо північно-в'єтнамських робітників, як вони борються з рвучкою течією під час будування нового мосту.

Перші Загальні Збори 411-го Відділу УНС

По організаційній підготовці та вписах в члени 15-го серпня відбулися дуже численні і активні збори першого євангельського відділу УНС в Канаді, ч. 411 в приміщенні Першої Української П'ятидесятницької Церкви, при 557 Бетгурст вул. в Торонті. Зборами провадила президія в складі: В. Дідюк — голова, пастор І. Зінчук — секретар. Вступну молитву провів пастор І. Зінчук, кінцеву пастор В. Давидюк. По докладній інформації про УНС, яку зробив головний радний і обласний організатор п. В. Дідюк, що разом з пастором П'ятидесятницької церкви В. Давидюком докладали багато праці і старань в орг. відділу, та додаткових запитах і відповідях, приступлено до вибору першої управи відділу, яку одноголосно обрано в такому складі: брати А. Романюк — голова, П. Д'ятель — заступник голови, В. Дидюк — фін. секретар, І. Зінчук — помічник фін. секретаря і В. Маковський — касир.

Контрольна Комісія: Брати С. Пінчук — голова, В. Цибуля і К. Мацюк — члени.

Комітет хворих: сестри Г. Ігнатко і Л. Д'ятель.

Активна постава до ідей УНС, цілої громади та її провідників, поважне число вписаних членів, та вибір активних громадських і церковних діячів до першої управи, а при тім велике заінтересування, яке видно було на зборах, із зацікавлень, рішень та побажань, дають надію, що Перший Євангельський Відділ УНС в Канаді стане немов відкритими дверями для всіх наших братів й сестер євангельського віросповідування в широке загальне українське життя.

І не тільки відповідне число приєднання нових членів, але організування певної церковно - громадської праці поставить відділ як гарний приклад до наслідування всім іншим і його праця для Бога і нашого народу. Щасти Боже!

Н. Н.

Москва перестерігає Пейпінг, що зірве з ним торговельні взаємини

Москва. — Совєтський Союз вислав нову ноту Комуністичному Китаєві, в якій погрожує, що коли китайські комуністи не перестануть робити труднощів совєтським кораблям в китайських портах, то СССР буде примушений зірвати торговельні взаємини з Китаєм. Після того, як китайці побили були залогу корабля „Свірск" і арештували були капітана того корабля та звільнили його й дозволили на від'їзд „Свірска" з порту Дайрен (Дальнього) аж після гострої совєтської ноти протесту — подібні інциденти сталися з совєтськими кораблями „Туркестан" і „Камчатка". Тим кораблям китайці взагалі не дозволили заякоритись в порті Дайрену і ті кораблі відплили не вивантаживши свого товару та не забравши того, що мали забрати. В минулому році товарообмін СССР і Китаю охоплював 311 мільйонів дол. Зірвання торговельних взаємин між Москвою і Пейпінгом могло б мати некорисний вплив на совєтську допомогу Північному В'єтнамові, яка частинно йде морським шляхом, навантажуючи товари в далеко-східніх китайських портах.

Студенти домагаються більших прав в університетах

Каледж Парк, Мериленд. — Конгрес Крайового Студентського Товариства майже одноголосно прийняв резолюцію, в якій домагається більших прав в університетах і коледжах. Конгрес більшістю 225-ох до 139-ох голосів прийняв резолюцію, в якій домагається скасувати обов'язкову військову службу в користь армії добровольців. Резолюція домагається повної контролі над студентськими самоврядуваннями в академічних школах. Студенти домагаються також голосу при вирішуванні таких справ, як приймання і звільнювання професорів, як адміністрація кафетеріями. В резолюції нарікається на те, що адміністрації академічних шуіл уважають своїх студентів за „нездібних вирішувати свої власні справи". Це є образою для студентів, казав один із студентських провідників, бо вони виявили, що можуть контролювати своє власне життя і за нього відповідати. Деякі студенти були проти цих домагань. Один із них казав, що хоче бути професором коледжу і не хоче, щоб його контролювали особи, що стоять нижче під інтелектуальним оглядом. Між студентами виявилася і незначна група, яка закликала голосувати тільки на того кандидата на президента, який обіцятиме закінчити війну у В'єтнамі.

ТАРЗАН, Ч. 5859. Думає про втечу!

AFTER BEING HAND-CUFFED TO AN ESCORT, THE CONVICT WAS TAKEN TO A RAIL-ROAD TO BOARD A PRISON-BOUND TRAIN.

"SIT RIGHT HERE," SAID THE OFFICER, "AND LET'S NOT HAVE ANY TROUBLE."

PANIC NOW GRIPPED THE CONDEMNED MAN. THERE MUST BE A WAY TO ESCAPE, BUT HOW—HOW?

Присправивши злочинця ручними кайданами до ескорти, його вивели до залізниці, щоб везти до поїзду, що мав везти в'язня.

— Сідайте ось тут! — сказав службовець, і не спричиняйте нам жадних клопотів.

На засудженого людину найшла паніка. Мусить бути якийсь спосіб, щоб втекти, але як... як?